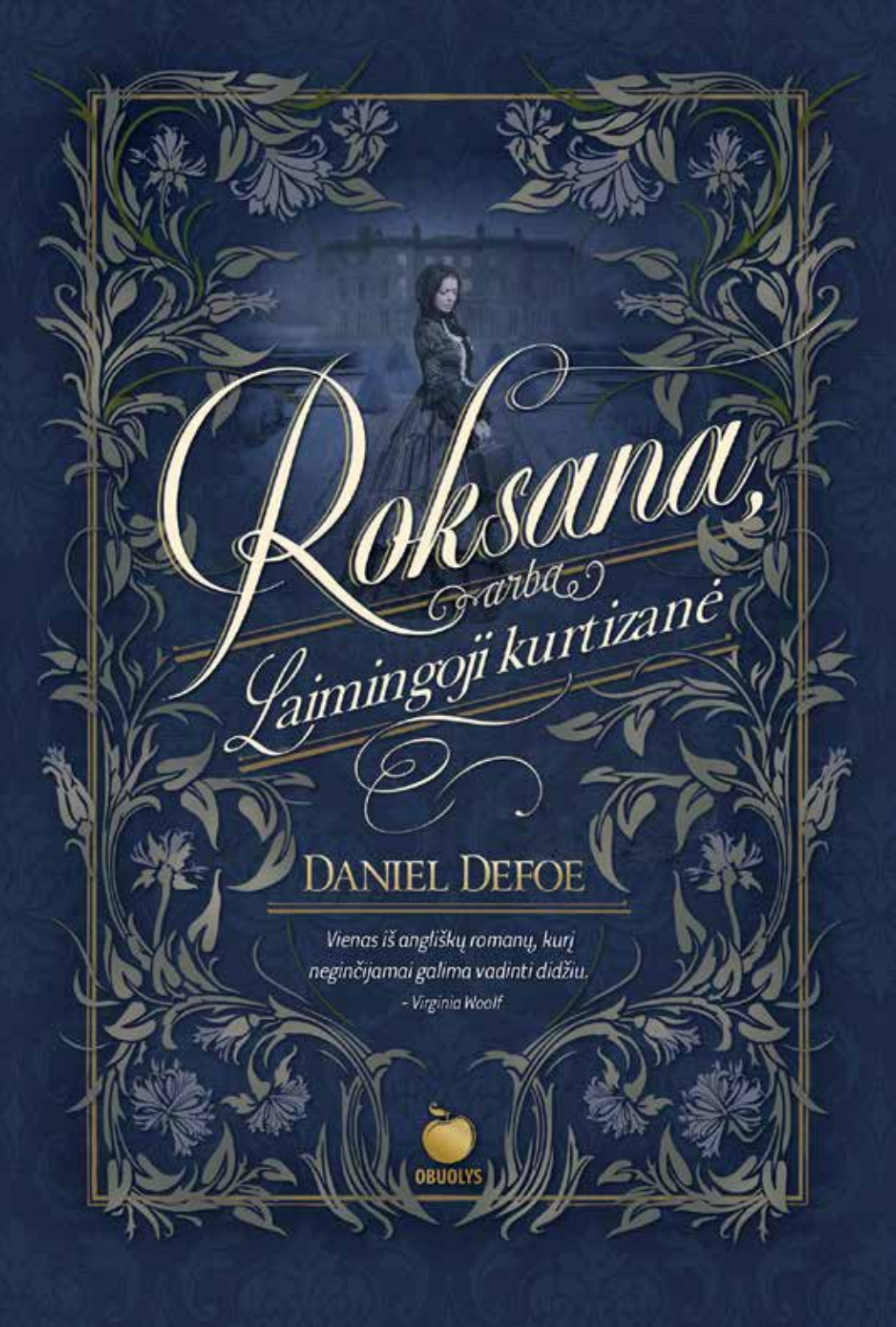

Roksana, arba Laimingoji kurtizanė

DANIEL DEFOE

*Vienas iš anglišų romanų, kurį
neginčijamai galima vadinti didžiu.*

- Virginia Woolf

OBUOLYS

DANIEL DEFOE

*Roksana,
arba
Laimingoji kurtizanė*

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
IRENA ALEKSAITĖ

AUTORIAUS PRATARMĖ

Šios gražios damos istorija yra pakankamai iškalbinga, o jei jos dėstymas savo grakštumu bei grožiu nusileidžia tai, apie kurią pasakojama, – o ji, jei tikėsime gandai, buvo nepaprasta gražuolė, – taigi, jeigu pasakojimas apie jos gyvenimą yra ne toks pagavus, kaip kad norėtusi skaitytojai, ir jeigu įdomiausios vietos yra per mažai pamokomos, tai dėl to reikia kaltinti tik pasakotoją. Spalvos, kurias jis parinko savo pasakojimui, reikia manyti, gerokai nusileidžia spalvoms ir ryškumui tų drabužių, kuriais pasipuošusi teikėsi eiti per pasaulį toji persona, kurios vardu kalba autorius.

Pasakotojas drįsta tvirtinti, kad ši apysaka skiriasi nuo didžiosios dalies šiuolaikinių tokios rūšies kūrinių, kurių daugelį publika priėmė palankiai. Taigi pirmiausia mūsų pasakojimas nuo kitų skiriasi tuo, kad vaizduoja tikrus įvykius, kitais žodžiais tariant, skaitytojo dėmesiui pateikiama ne apysaka, o žmogaus gyvenimo istorija.

Vietovės, kur klostėsi pagrindiniai šios istorijos įvykiai, yra taip arti tų vietų, kurias išsirinko pasakotojas, kad jis yra priverstas slėpti veikiančių asmenų vardus nuogaustaudamas, kad tų vietovių gyventojai,

iš kurių atminties dar nevysiškai išdilo aprašomieji įvykiai, nepažintų tikrųjų šios istorijos veikėjų.

Mes nematome būtinybės nurodyti tikrųjų veikėjų pavardžių, o papasakoti šią istoriją, kad visi galėtų sužinoti, tikrai yra naudinga; ir jei mums kiekvienąsyk būtų keliama sąlyga: arba pavaizduoti visus tikrų įvykių dalyvius su jų tikraisiais vardais, arba apskritai atsisakyti aprašymo – kiek nuostabių ir įdomių istorijų taip niekada ir neišvystų dienos šviesos! Koks didelis malonumas – jau nekalbant apie naudą – būtų atimtas iš skaitytojo!

Būdamas asmeniškai pažįstamas su pirmuoju šios damos vyru – aludariu^{xxx} bei jo tėvu ir nuodugniai žinodamas liūdnas aplinkybes, sužlugdžiusias šią šeimą, pasakotojas garantuoja, kad pirmoji siūlomo pasakojimo dalis yra grynų gryniausia teisybė, todėl yra linkęs manyti pats ir laiduoti kitiems, jog ir likusia jo dalimi galima patikėti; teisybė, aprašomieji įvykiai daugiausia vyko užjūrio kraštuose, todėl patikrinti, ar tai teisybė, ar prasimanymas, neįmanoma, tačiau apie juos sužinome iš moters, apie kurią čia kalbama, lūpų ir netikėti ja neturime jokio pagrindo.

Iš atviraširdiško jos pasakojimo matome, kad ji nesirengia teisinti savo poelgių, o juolab patarti kitoms sekti jos pavyzdžiu, nebent taip pat nuoširdžiai atgailauti. Ji dažnai nuo savo pasakojimo nukrypsta į šalį ir visur pati save smerkia bei kuo griežčiausiai teisia. Kaip dažnai ir su koku nuoširdžiu įkarščiu ji pati save baudžia, diegdama mums teisingą požiūrį į jos poelgius.

Teisybė, eidama nuodėmės keliu, ji sulaukia negirdėtos sėkmės, tačiau netgi pasiekusi žemiškosios gerovės viršūnę nuolat prisipažįsta, kad nedoru būdu jai tekę džiaugsmas – niekų niekai, palyginti

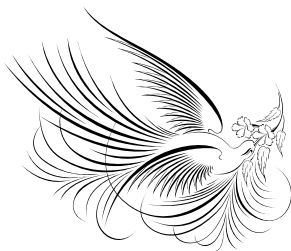

su atgailos kančiomis, ir kad nei turtų teikiamos smagybės, kuriose ji, galima sakyti, maudėsi, nei prabangūs drabužiai ir karios, netgi nei pagarba, kuri ją supo, neteikė jos sielai taip laukiamos ramybės ir neleido nė valandėlei užsimiršti tomis bemiegėmis naktimis, kai ji pati save pliekė pernelyg užsitarnautais priekaištais.

Dievobaimingi apmąstymai, kuriuos skaitytojo širdyje pagimdo ši pasakojimo dalis, visiškai pateisina jos paskelbimą, nes priversti žmones giliai susimąstyti ir yra tas tikslas, kurio siekia pasakotojas. Ir jei, pasakojant šią istoriją, ne visada galima apsieiti be bjauriausio ištvirkavimo aprašymų, pasakotojas prašo skaitytoją patikėti, kad jis dėjo visas pastangas, norėdamas išvengti nepadorių ir nekuklių posakių; jis tikisi, kad čia nerasite nieko tokio, kas galėtų skatinti ir teisinti nedorybę, ir kad, atvirkščiai, įsitikinsite, jog nedorybė visur piešiama pačiomis nemaloniausiomis spalvomis.

Nusikaltimų paveikslai, kad ir kokiomis spalvomis būtų tapomi, nuodėmingą sielą visada gali palenkti daryti bloga; tačiau jeigu čia ir parodoma paleistuvystė, apsikaišiusi margaspalvėmis plunksnomis, tai šitai daroma ne tam, kad suviliotų neišmanėlius, o tam, kad visiškai tą nedorybę nuvainikuotų; ir ne pasakotojo kaltė, jei besigėrėdamas pateikiamu paveikslu skaitytojas prieis netinkamas išvadas.

Beje, mes esame įsitikinę, kad kuo geriau žmogus yra išauklėtas ir kuo daugiau turi širdy padorumo, tuo labiau stengiasi tobulinti savo dorybingumą; be to, siūlomo pasakojimo privalumai yra akivaizdūs, ir skaitytojas, paaukojęs jam savo laisvalaikio valandas, praleis laiką maloniai ir naudingai.

Aš gimiau, kaip yra sakę mano tėvai, Prancūzijoje, Puatjė mieste, provincijoje, arba, mūsiškai sakant, Puatu grafystėje. 1683 m. arba apie tuos metus tėvai persivežė mane į Angliją, nes, kaip ir daugybė kitų protestantų, buvo priversti bėgti iš Prancūzijos, kur dėl savo tikėjimo buvo žiauriai persekiojami.

Nelabai suprasdama, o tiksliau pasakius, visiškai nesuprasdama persikraustymo priežasčių, aš buvau labai patenkinta savo nauja gyvenamąja vieta. Londonas, didelis ir linksmas miestas, buvo man labai prie širdies. Aš dar buvau vaikas, ir zujantys žmonės mane džiugino, o puošni minia kėlė pasigėrėjimą.

Iš Prancūzijos neatsivežiau nieko, išskyrus tos šalies kalbą. Mano tėvas ir motina priklausė kur kas aukštesniam ratui nei tie, kuriuos tais laikais buvo įprasta vadinti pabėgėliais, jie išvyko iš Prancūzijos vieni pirmųjų, kai dar buvo įmanoma išgelbėti savo turtą; mano tėvas įsigudrino iš anksto persiųsti čionai ar stambią sumą pinigų, ar, kiek atsimenu, didelę partiją kažkokių prekių – prancūziško konjako, popieriaus ar dar kažko; visa tai jam pavyko labai pelningai parduoti, tad atvažiavus jo laukė nemažas kapitalas, ir mums nereikėjo prašyti pa-

galbos savo anksčiau čia apsigyvenusių tėvynainių. Atvirkščiai, mūsų namus nuolat buvo apgulusios minios alkanų pabėgėlių, palikusių savo šalį, – kas dėl įsitikinimų, kas dėl kokių nors kitų priežasčių.

Pamenu, mano tėvas sakė, kad tarp daugybės jį apnikusių žmonių buvo ir tokių, kuriuos itin mažai domino tikėjimo dalykai ir kuriems tėvynėje negrėsė niekas, išskyrus badą. Prisiklausę apie širdingumą, su kuriuo Anglijoje pasitinka užsieniečius, apie tai, kaip lengva čia rasti darbo, kaip dėl londoniečių nuoširdaus rūpesčio atvykėlius primygtinai kalbina stoti į manufaktūras – Londone ir jo apylinkėse, Spitalfildse, Kenterberyje ir kitose vietose – ir dar apie tai, jog uždarbis čia nepalyginti didesnis nei Prancūzijoje ir kitose šalyse, jie traukdavo čionai ištisais pulkais ieškodami to, kas buvo vadinama pragyvenimo šaltiniu.

Kaip jau esu minėjusi, mano tėvas buvo sakęs, kad tarp trokštančių jo pagalbos daugiau buvo kaip tik tos rūšies žmonių, o ne tikrųjų tremtinių, kurių sąžinė, didžiausiam jų sielvartui, vertė juos palikti tėvynę.

Man buvo apie dešimt metų, kai atvykau čionai, kur, kaip jau esu sakiusi, gyvenome neskursdami ir kur – praėjus vienuolikai metų nuo mūsų persikraustymo – mirė mano tėvas. Per tą laiką, ruošdamasi aukštuomenės gyvenimui, aš suspėjau, kaip yra priimta Londone, susipažinti su kai kuriais kaimynais. Susidraugavau su dviem trim vienmetėmis, kurių palankumą išsaugojau ir vėlesniais metais, o tai, praėjus daugeliui metų, gerokai parėmė mano pastangas siekiant pasisekimo visuomenėje.

Mokiausi angliškoje mokykloje, o kad buvau visai jaunutė, be vargo išmokau tobulai kalbėti angliškai, taip pat perėmiau visus papročius,

kurių laikėsi anglų merginos. Tad iš prancūzų man neliko nieko, išskyrus kalbą; beje, kalbėdama aš nevarčiau prancūziškų frazių, kaip kad dažnai daro užsieniečiai, ir ne blogiau už bet kurią anglę kalbėjau pačia, galima sakyti, natūraliausia anglų kalba.

Kadangi tenka pačiai prisistatyti, tikiuosi, man bus leista save apibūdinti visiškai, kiek tai yra įmanoma, nešališkai, tarytum kalba suktųsi apie man nepažįstamą, pašalinį asmenį. Pervertinu save ar ne, galėsite spręsti iš mano pasakojimo.

Taigi aš, sulaukusi keturiolikos metų, buvau aukšta ir dailiai nuau-gusi mergina, sumani visuose praktiniuose dalykuose, žodžio, kaip sakoma, kišenėj neieškojau, liežuvelį turėjau aštrų, buvau truputį pašai-pi ir nesivaržanti arba, kaip kalbama pas mus, Prancūzijoje, familiari, tačiau savo poelgiais jokių būdu neleidau sau peržengti padarumo ribų. Būdama prancūzė, aš puikiai šokau, tarytum būčiau šokėja iš prigimties, ir šokius neapsakomai mėgau, taip pat buvau apdovanota neblogu balsu ir dainavau taip gerai, kad (jūs tai pamatysite iš tolesnio pasakojimo) tas sugebėjimas man neblogai pasitarnavo. Vienu žodžiu, man netrūko nei grožio, nei proto, nei pinigų, ir aš žengiau į gyvenimą su visais privalumais, kuriuos turėdama mergina gali tikėtis visuotinio palankumo ir laimingo gyvenimo.

Kai man sukako šešiolika, tėvas, paskyręs mano kraičiui dvidešimt penkis tūkstančius livrų (jis buvo pratęs skaičiuoti prancūziškais pinigais), o mūsų pinigais tai būtų du tūkstančiai svarų, ištekinio mane už stambaus Londono aludario. Prašau atleisti, kad jo neįvardiju, bet nors jis buvo svarbiausias mano pražūties kaltininkas, vis dėlto negaliu ryžtis tokiam žiauriam, nors ir pelnytam kerštui.

Štai su tuo padaru, kuris buvo vadinamas mano vyru, aš pasituri-
mai pragyvenau aštuonerius metus; kurį laiką netgi laikiau nuosavą
karietą, tiksliau būtų pasakius, kažką panašaus į tai, nes šiokiadieniais
arkliai būdavo kinkomi į vežėčias, o sekmadieniais, vyrui sutikus, aš
savo karieta galėjau važinėti į bažnyčią ar dar kur nors. Beje, kaip tik
sutikimo tarp mūsų buvo mažiausiai. Bet apie tai vėliau.

Prieš pradėdant pasakoti apie tą savo gyvenimo dalį, kurią pralei-
dau teisėtoje moterystėje, leiskite pateikti tokį pat nešališką mano
vyro charakterio apibūdinimą. Tai buvo šaunus vyrukas, labai gražus
ir tikras linksmuolis, žodžiu, draugužis, apie kurį kiekviena moteris,
regis, gali tik svajoti: puikiai sudėtas, aukšto ūgio, ko gero, netgi
truputį per daug aukšto – tačiau ne tiek, kad atrodytų nerangus,
ir nuostabus šokėjas. Ši aplinkybė, kaip dabar man matosi, ir buvo
svarbiausia mūsų draugystės priežastis. Alaus daryklos reikalais stro-
piai ir su išmanymu rūpinosi jo tėvas, tad visos jaunuolio pareigos
tebuvo retkarčiais užsukti į kontorą. Nebūdamas užkrautas darbais
ir rūpesčiais, jis niekuo savęs ir nevargino, tik vaikščiojo į svečius,
ūžavo su bičiuliais ir su tikra aistra atsiduodavo savo mėgstamam
užsiėmimui – medžioklei.

Gražus vyriškis ir puikus medžiotojas – štai jums jo portretas! O aš,
kaip ir daugelis jaunų merginų, pasirinkusių gyvenimo palydovą dėl
gražios išvaizdos ir linksmo būdo, tapau nelaiminga, nes visais kitais
atžvilgiais tai buvo tuščiausias, menkiausias ir niekingiausias vyriškis
iš visų, su koku moteriai kada nors yra tekę susieti savo likimą.

Čia turiu truputį nukrypti į šalį ir – kad ir kaip smerkčiau save
už tolesnius poelgius – leisiu sau kreiptis į savo jaunas tėvynaines
su štai koku perspėjimu: mielosios panelės, jeigu jums nors truputį

rūpi jūsų ateitis ir gerovė, jeigu norite tikėtis sėkmingų vedybų, jeigu pageidaujate išsaugoti – o nelaimei ištikus ir atstatyti – savo turtą, jokių būdu netekėkite už kvailio! Žinoma, niekas negali užtikrinti, jog, kad ir už ko ištekėtumėte, santuokoje būsite laiminga, bet kad būsite nelaiminga ištekėjusi už kvailio, tai jau garantija. Taip, su protingu žmogumi galima būti nelaimingai, bet būti laimingai su kvailiu niekada nepavyks! Jis, net ir labai norėdamas, visiškai nesugebės apsaugoti jus nuo nepriteklių ir skurdo; kad ir ką jis darytų – viskas ne laiku, kad ir ką saktų – viskas ne vietoje. Bet kuri nors trupinėlių sveiko proto turinti moteris dvidešimt kartų per dieną pajus, kad jis yra nepakenčiamas. Iš tikrųjų kas gali būti blogiau kaip raudonuoti kiekvieną sykį, kai tas dailus, malonios išvaizdos vyriškis draugijoje praveria burną? Girdėti, kaip kiti vyrai išmintingai samprotauja, o tavasis sėdi lyg vandens į burną prisisėmęs? Bet tai dar būtų pusė bėdos – o kaip klausytis vieningo aplinkinių kvatojimo, jei jis staiga tą burną praveria?

Be to, pasaulyje yra tokia daugybė kvailių rūšių, šios padermės įvairovė tokia beribė ir neįsivaizduojama, o nustatyti, kuri kvailybės rūšis pati blogiausia, yra taip sunku, kad aš esu priversta pasakyti: mums, mielosios panelės, nereikia jokių kvailių – nei nerūpestingų, nei solidžių, nei išsimokslinusių, nei neprotingų pusgalvių! Bet koks likimas, bet kokia ateitis yra geriau nei lemtis tos moters, kuriai į vyrus kliuvo kvailys, – jau geriau visą amžių senmergiauti, negu savo likimą susieti su kvailiu!

Vėliau mums teks grįžti prie šito klausimo, bet kol kas palikime jį ramybėje. Mano bėda buvo juo didesnė, kad žmogus, kuris kliuvo man į vyrus, savo asmenyje sujungė keletą kvailių rūšių iškart.

Pirmiausia jis buvo – o tai visiškai nepakenčiama – savimi patenkintas kvailys; kad ir kokioje draugijoje jis būtų, kad ir kokia nuomonė jam girdint būtų dėstoma – tegu kukliausia, nereikliausiu tonu, – manasis šaunuolis būtinai turi išsišokti su savo samprotavimais, kurie, žinoma, yra vieninteliai teisingi ir išmintingi! O kai reikėdavo savo teiginį pagrįsti, jis imdavo pliaukšti tokias nesąmones, kad visiems darydavosi nesmagu.

Antra, jis buvo užsispyręs ir nepalenkiamas; kuo kvailesnė ir neįmanomesnė būdavo jo išsakyta mintis, tuo įnirtingiau jis ją gindavo. Dėl to jis darėsi visiškai nepakenčiamas.

Šių dviejų savybių, net jei nebūtų kitų, yra per akis, kad jis būtų nepakenčiamiausias iš viso pasaulio vyrų, tad visi, manyčiau, puikiai suprato, koks buvo mano gyvenimas su tokiu žmogumi. Beje, aš nepuoliau į neviltį ir dažniausiai nutylėdavau – tai buvo vienintelis būdas jį įveikti. Kad ir kokias nesąmones jis riedavo, kad ir kokią temą užkliudydavo, aš nieko jam neatsakydavau ir nesiginčydavau, o tuomet jį apimdavo baisus įniršis ir jis išbėgdavo iš kambario. O man tik to ir reikėjo.

Visų gudrybių, kurių teko imtis, kad gyvenimas su tuo nepakenčiamu žmogum pasidarytų įmanomas, išvardijimas užimtų per daug laiko, o pavyzdžiai galėtų pasirodyti esą pernelyg niekingi. Aš paminėsiu kai kuriuos iš jų tose savo istorijos vietose, kur to pareikalaus atpasakojamieji įvykiai.

Penktais vedybinio gyvenimo metais mirė tėvas – motiną buvau palaidojusi gerokai anksčiau. Tėvas buvo taip nepatenkintas mano vedybomis, jis taip krintosi dėl mano vyro elgesio, kad nors testamentu ir paliko man penkis tūkstančius livrų, tačiau tuos pinigus liepė

įteikti mano vyresniajam broliui, kad tas išsaugotų tą sumą man. O brolis, leidęsis į pernelyg rizikingas prekybines spekuliacijas, galop subankrutavo ir prarado ne tik savo paties, bet ir mano pinigų. Bet apie tai papasakosiu vėliau.

Tokiu būdu aš netekau visko, ką malonėjo man duoti dosni tėvo ranka, – ir taip nutiko tik todėl, kad ištekJau už žmogaus, kuriuo mano tėvas nedrįso pasitikėti. Štai verta dovana moteriai, susiejusiai savo gyvenimą su kvailiu!

Praėjus dvejiems metams po tėvo mirties, mirė ir mano šešuras, palikęs, kaip man tuomet atrodė, nemažą priedą prie mūsų kapitalo, nes nuo tos dienos visos pajamos iš alaus daryklos – o ji klestėte klestėjo – atiteko mano vyrui.

Tačiau šis pajamų padidėjimas tapo jo pražūties priežastimi, nes jis neturėjo nė mažiausios kruopelytės verslininko nuovokumo ir buvo visiškai nemokša sąskaityboje. Iš pradžių, teisybė, jis bruzduliavo kontoroje norėdamas pasirodyti esąs tikras biznierių, bet netrukus jam tai nusibodo. Tikrinti sąskaitas jam buvo pernelyg žemas užsiėmimas, jis visiškai pasitikėjo klerkais ir sąskaitininkais. Kol užteko grynųjų atsiskaityti su sulyklo tiekėjais ir mokesčių rinkėjais, kol kišenėse skimbčiojo monetos, viskas jam buvo nė motais; kaip išėjo, taip ir gerai!

Numatydama, kuo tai gali baigtis, aš keletą sykių bandžiau prabilti į jo sveiką protą įkalbinėdama rūpestingiau tvarkyti reikalus. Aš pasakojau apie nuolatinius klientų skundus dėl jo tarnautojų aplaidumo, aiškinau, kad per valdytojo nesąžiningumą jis iš kreditoriaus pavirto į skolininką, bet į mano žodžius jis atsakydavo arba šiuurkščia fraze, arba melu, piešdamas man visai kitokią vaizdą, nei kad buvo iš tikrųjų.

Žodžiu, kad užbaigčiau šią liūdną istoriją, kuri nelabai ilgai ir tęsėsi, pasakysiu, kad netrukus jis apsižiūrėjo, jog jo prekyba smunka, o kapitalas tirpsta, vienu žodžiu, nėra jokios galimybės išlaikyti alaus daryklą savo rankose. Porą kartų jam netgi teko, pritrūkus grynų pinigų, užstatyti visą daryklos įrangą, kad galėtų sumokėti mokesčius, ir kai tai atsitiko paskutinį kartą, jis tik su dideliausiu vargu sugebėjo ją išpirkti.

Nejuokais išsigandęs, mano vyras nusprendė atsisakyti verslo, dėl to, teisybę pasakius, aš nelabai liūdėjau suprasdama, kad jeigu to verslo jis savo valia neperduos į kitas rankas, bus priverstas tai padaryti verčiamas aplinkybių, kitais žodžiais šnekant, bankrutuos. Be to, norėjau, kad jis atsikratytų alaus daryklos, kol dar turi išsaugojęs dalį kapitalo, kol aš nesu išrengta iki siūlo galo ir neišvaryta su vaikais į gatvę – o reikia pasakyti, kad vyras iki to laiko buvo man padovanojęs jų penkis: vienintelis dalykas, kurį kvailiai atlieka su išmanymu!

Taigi, kai jam galų gale pavyko kažkam iškišti savo alaus daryklą, aš pajutau didžiulį palengvėjimą. Išmokėjus visas skolas iki paskutinio grašio, o tam reikėjo pakloti nemenką sumą, paaiškėjo, kad jam liko kokie du ar trys tūkstančiai svarų. Mums taip pat teko atsiseikinti ir su savo namu šalia alaus daryklos, tad mes persikėlėme į ^{xxx}, nedidelę gyvenvietę per kokią mylią nuo miesto ribos. Turint omeny visas aplinkybes, baisiai tuo džiaugiausi ir maniau, kad mums dar pavyko lengvai išsisukti; jei mano gražuolėlis būtų turėjęs nors kruopelę sveiko proto, aš ir iki šios dienos nežinočiau, kas yra nepritekliai.

Už likusius pinigus arba bent dalį jų aš siūliau nusipirkti namą: dėl tokio pirkinio buvau pasiryžusi pridėti ir savo pinigų, kurie iki to meto dar buvo likę nejudinti; aš, ko gero, apskritai jų nebūčiau praradusi

ir mes būtume galėję gyventi nepažindami skurdo – bent jau iki jo gyvenimo pabaigos. Tačiau kvailys todėl ir yra kvailys, kad neklauso protingų patarimų; ir jis mano patarimo nepaklausė; nė nemanydamas nors pirštą pajudinti, toliau gyveno linksmai ir be rūpesčių: kaip ir anksčiau laikė daugybę tarnų bei arklių ir kiekvieną dieną vykdavo į medžioklę. O pinigai tirpo kas valandą, ir prieš mano akis vis labiau ryškėjo mūsų visiško nusigyvenimo paveikslas, ir sustabdyti tą nusi-gyvenimą aš neturėjau nė mažiausios galimybės.

Kiek įkalbinėjau, kiek maldavau vyrą susimąstyti, pasikeisti – viskas veltui. Aš aiškinau jam, kaip greitai tirpsta mūsų pinigai, kokioje apgailėtinoje padėtyje atsidursime tuomet, kai jie galų gale pasibaigs, tačiau mano žodžiai jam nedarė jokio įspūdžio; tarytum apsėstas jis ir toliau gyveno kaip gyvenęs, nekreipdamas dėmesio į mano ašaras bei aimanas ir nė per nago juodymą nemažindamas išlaidų savo apdarams, kariatoms, liokajams ir arkliams, ir toks gyvenimas truko tol, kol vieną gražią dieną jis apsižiūrėjo, kad visą jo turtą sudaro tik šimtas svarų.

Per kokius trejus metus jis įsigudrino iššvaistyti visus savo pinigus, be to, ir švaistė juos, galima sakyti, visiškai beprasmiškai, niekingiausių žmonių draugijoje, su medžiotojais ir arklininkais, tai yra su kur kas žemesnės padėties žmonėmis nei jis pats. Na, bet tai dar viena privaloma kiekvieno kvailio savybė. Kvailys niekada neieško protingesnio ar gablesnio už save žmogaus draugijos: ne, jis bendrauja tik su nenaudėliais, geria salyklą su krovėjais, žodžiu, bičiuliaujasi tik su didžiausiais prasčiokais.

Vieną to nelaimingo laikotarpio rytą mano vyras staiga pareiškė galų gale supratęs, kaip žemai jis puolė, ir nusprendęs traukti ieškoti

laimės, kur akys veda. Tokius dalykus, beje, jis buvo sakęs ir anksčiau, be to, ne vieną kartą, atsakydamas į mano įkalbinėjimus atsikvošėti, ateiti į protą, kol dar nevēlu, ir pagalvoti apie tą padėtį, kurioje atsidūrė jis pats ir jo šeima. Todėl aš jau nebekreipiau dėmesio į tuos jo žodžius manydama, kad jie, kaip visos kitos jo šnekos, visiškai nieko nereiškia. Būdavo kartais, kai jis vėl pradėdavo tokias kalbas, o aš, reikia prisipažinti, net pagalvodavau: „Na ir puiku, keliauk sau kuo greičiausiai, antraip tu mus visus numarinsi badu“.

Ir iš tikrųjų, pranešęs, kad jau išeina, jis visą tą dieną nekėlė iš namų nė kojos, o ir nakvojo savo patale. Tačiau kitą rytą jis kuo anksčiausiai pašoko ant kojų ir, kaip visada, kai kviesdavo žmones į medžioklę, ėmė pūsti valtorną (taip jis vadino savo medžioklės ragą).

Buvo rugpjūčio pabaiga, švisdavo dar gana anksti, apie penktą valandą. Kaip tik tuo metu aš ir išgirdau jį drauge su dviem tarnais išeinantį iš kiemo ir uždarantį paskui save vartus. Jis nepasakė man nieko tokio, ko nesakydavo paprastai eidamas į medžioklę; aš net neatsikėliau iš lovos ir taip pat nepasakiau jam nieko ypatingo; kai jis išvyko, aš vėl užsnūdau ir pramiegojau dar gerų porą valandų.

Veikiausiai skaitytojas nustebės sužinojęs, kad nuo to laiko daugiau niekada nemačiau savo vyro. Maža to, nei iš jo, nei apie jį negavau nė menkiausios žinutės, be to, niekada daugiau nieko negirdėjau nei apie tuos du tarnus, nei apie arklius, kuriais jie išėjo; man taip ir nepavyko sužinoti, nei kas jam nutiko, nei kur ar bent į kurią pusę jie nuėjo, nei ką veikė ar buvo sumanę veikti, – sakytum, skradžiai žemę prasmego. Beje, vis dėlto vėliau šis tas paaiškėjo.

Pirmąsias dvi paras manęs visiškai nestebino tas dalykas, kad jis negrižta, netgi dvi pirmąsias savaites aš ne itin jaudinausi; jeigu jį būtų

ištikusi kokia nors bėda, tvirtinau sau, man apie tai tučtuojau būtų pranešta; o turint galvoje, kad su vyru buvo du tarnai ir trys arkliai, prielaida, jog jie visi – tiek žmonės, tiek gyvuliai – dingso be žinios, iš tikrųjų galėjo pasirodyti esanti visiškai neįtikima.

Bet, manyčiau, be vargo galitė įsivaizduoti mano nerimą, kai praėjo savaitė, kita, mėnuo, du mėnesiai ir taip toliau, o apie vyrą negavau nė mažiausios žinutės. Aš rimtai susimąščiau apie savo ateitį: penki vaikai – ir nė sulūžusio skatiko jiems išmaitinti, jei neskaičiuosime tų septyniadešimties svarų grynais, kurie man dar buvo likę, ir šiokių tokių turinčių vertę daiktų; teisybė, pardavusi juos turėčiau apvalią sumelę, bet ir jos ilgesniui laikui užtekti niekaip nebūtų galėję.

Aš nežinojau, ką man daryti, į ką kreiptis pagalbos ir patarimo; likti namuose, kuriuose gyvenome, buvo neįmanoma – nuomos mokestis pernelyg didelis, o išeiti iš jų, negavus vyro, kuris galėjo netikėtai grįžti, nurodymo, aš irgi negalėjau ryžtis. Jaučiausi visiškai sutrikusi, buvau praradusi bet kokią viltį.

Apimta tokio nusiminimo pragyvenau beveik metus. Vyras turėjo dvi seseris, abi jos buvo ištekėjusios, gyveno pasiturimai, turėjo jis ir kitų giminių. Vildamasi, kad jie nepaliks manęs bėdoje, aš dažnai pasiūsdavau pas jas tarnaitę pasiteirauti, ar nėra kokios nors žinutės apie manąją valkatą. Tačiau jie vienu balsu atsakydavo, kad nieko apie jį nėra girdėję. Matyt, galų gale aš jiems smarkiai nusibodau, ir jie, nė nesistengdami atrodyti mandagūs, atsakydavo man vis nedraugiškiau, vis šalčiau sutikdavo mano siunčiamą tarnaitę.

Toji nuoskauda dar labiau didino mano sielvartą; vienintelė paguoda buvo ašaros, nes neturėjau nė vieno artimo žmogaus. Pamiršau pasakyti, kad šešis ar septynis mėnesius prieš tai, kai mane pametė

vyras, ant mano brolio galvos užgriuvo toji nelaimė, apie kurią esu užsiminusi anksčiau, būtent – jis subankrutavo, už skolas pateko į kalėjimą ir – kas blogiausia, ką sužinojau baisiausiai susikrimtusi, – kad išėjęs iš to kalėjimo, kai užganėdins ir susitars su visais kreditoriais, jis bus, galima sakyti, elgeta.

Ne veltui sakoma, kad nelaimė viena nevaikšto. Taip atsitiko ir man: vyras mane paliko netrukus po to, kai vienintelis likęs gyvas mano giminaitis subankrutavo, vadinasi, negalėjo manęs paremti. Taigi netekusi vyro ir likusi su penkiais mažais vaikeliais ant rankų be jokių pragyvenimo šaltinių, atsidūriau tokioje baisioje padėtyje, kad jokiais žodžiais apsaityti neįmanoma.

Man dar buvo likę – o prisiminus, kaip gyvenome anksčiau, kitaip ir būti negalėjo, – šiek tiek sidabrinių įrankių ir brangenybų. Mano vyras paspruko anksčiau nei mes visiškai nusigyvenome, tad jam neteko, kaip paprastai tokiomis aplinkybėmis pasielgia vyrai, dar ir apiplėšti mane atsisveikinant. Bet per tuos ilgus mėnesius, kai dar tikėjausi jį sugrįšiant, aš išleidau visus turimus pinigus, ir netrukus man teko pardavinėti vieną daiktėlį po kito. Tas nedidelis skaičius tikrai vertingų daiktų tirpo su kiekviena diena, ir aš vis giliau grimzdau į nevilties liūną: labai greitai, sakiau sau, teks pamatyti, kaip mano mažyliai miršta iš bado. Apie mano būseną palieku spręsti moterims, turinčioms didelę šeimą ir pripratusioms, kaip kad aš, gyventi pasiturimai ir netgi plačiai. Jei kalbėsime apie mano vyrą, tai aš praradau paskutinę viltį kada nors vėl jį pamatyti, o net jei jis ir grįžtų, vis tiek niekuo negalėtų man padėti. Juk jis ir šilingo nesugebėtų uždirbti, kad palengvintų mūsų kančias; tam jis neturėjo nei noro, nei sugebėjimų. Su savo vištiška rašysena jis netiko net į raštininkus; bet ką ten rašy-

sena – jis net skaityti žmoniškai nemokėjo! – gramatikos teismanė tiek, kad nė dviejų žodžių be klaidų nesugebėjo parašyti. Smagiausias užsiėmimas jam buvo dykinėjimas, jis ištisą pusvalandį galėdavo išstovėti atsirėmęs į stulpą ir – tarytum tas valstietis, švilpiniuojantis todėl, kad jo protas nebūtų užimtas nė jokia mintimi, – nerūpestingai papsėti pypkę. Ir tai tuomet, kai mūsų lėšų likučiai katastrofiškai tirpo, kai šeimai jau grėsė badas, kai mes visi, galima sakyti, jau plūdome krauju! O jam tas – nė motais! Jis nė karto net nesusimąstė, iš kur reikės paimiti dar vieną šilingą, kai paskutinytis bus išleistas.

Iš pradžių maniau, kad ilgėsiuosi jo, tačiau niekaip negalėjau užmiršti jo būdo, todėl nusiraminau gerokai anksčiau nei tikėjau; bet vis dėlto iš jo pusės tai buvo nežmoniška ir žiauru – pamesti mane šitaip, nė žodeliu neįspėjus, neištarus nė menkiausios užuominos apie savo ketinimus! Bet labiausiai stebėjau, kad jis nepasiėmė tų varganų lėšų, kurios mums dar buvo likusios, – juk jis negalėjo nežinoti, bent kelios minutės prieš išvykstant, kad palieka namus visam laikui! Jam pinigai buvo būtinai reikalingi, bent jau pirmai pradžiai, o jis nieko nepasiėmė. Tuo tarpu aš galėčiau prisiekti, kad jo kišenėse nebuvo nė penkių ginėjų. Visa, ką aš žinojau, buvo tai, kad jis arklidėje paliko savo medžioklės ragą (tą patį, kurį vadino valtorna) ir medžioklinį balną, o paėmė puošnius pakinktus ir raštuotą gūnią, kurių paprastai medžioklėje nenaudodavo; dar jis pasiėmė dėžę su pistoletais ir kitais reikmenimis; vienas tarnas paėmė balną – teisybė, paprastą – taip pat pistoletus, o antras – šautuvą. Iš viso to galėjau daryti išvadą, kad veikiausiai jie susiruošė keliauti, o ne medžioti. Bet į kurią pasaulio šalį jie patraukė, sužinojau tik po daugelio metų.

Kaip jau esu sakiusi, pas vyro gimines siųsdavau tarnaitę, į kurios klausimus tie atsakydavo šykščiai ir nenorom; niekas jų nesiteikė aplankyti mūsų ar bent pasiteirauti apie vaikučius; turbūt jie numatė, kad netrukus aš galiu tapti jiems našta. Tuo tarpu man jau nerūpėjo visokios mandagybės. Sykį, užuot pasiuntusi tarnaitę, aš aplankiau juos pati, papasakojau, kokioje apverktinoje padėtyje atsidūriau, ir paprašiau patarimo, ką man daryti ir kaip gyventi toliau, žodžiu, nusizeminau prieš juos kiek galėdama ir maldavau atkreipti dėmesį, kad aš jokių būdu negaliu pati viena išlaikyti šeimą ir kad be pašalinės pagalbos mūsų laukia neišvengiama mirtis. Jei turėčiau tik vieną vaiką, na, blogiausiu atveju, du, pasistengčiau užsidirbti duonai siūdama ir jokių būdu nesikreipčiau į gimines – nebent paprašyčiau padėti rasti man darbo. Tačiau argi galiu aš, vieniša moteris, be to, auklėta anaip tol ne padieniam darbui, išmaitinti penkias burnas? Mano vaikai buvo pametinukai, tad vyresnieji dar negalėjo prižiūrėti mažylių.

Bet niekas manęs nepagailėjo, niekas nedavė nė skatiko; mano vyro seserys, tiek viena, tiek ir kita, šiaip ne taip, puse lūpų, pakvietė mane sėstis, kitų jo giminaičių namuose man nepasiūlė nei sausos duonos plutos, nei gurkšnio šalto vandens. Ir tik penktame name, pas nusenusių jo dėdės našlę, neturtingiausią iš visų giminaičių, radau užuojautą ir supratimą; ji mane maloniai priėmė ir pavaišino pietumis, bet, deja, nieko paguodžiančio negalėjo pasakyti: mielai padėtų man, pasakė ji, bet neturinti iš ko, ir tai buvo gryna teisybė.

Jai aš išliejau savo širdgėlą pasinaudojusi visų kenčiančiųjų būdu, kitaip sakant, verkdam, nes pradėjusi pasakoti, kaip mane priėmė kiti vyro giminaičiai, nejučiom įsiraudojau, ir dar taip smarkiai, kad

Skaitykite likusius
410 iš **432** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Amžina dilema – nuodėminga prabanga, prie kurios taip lengva priprasti, ar pagarba ir vidinė harmonija, kurios visi trokštam? Kokia pasirinkimo kaina?

Gražiai ir išdidžiai Roksana nieko nėra baisiau už skurdą. Kai kvailys vyras palieka ją su penkiais vaikais be skatiko, moteris priversta rinktis: būti dora elgeta ar turtinga paleistuve. Roksana pasirenka lengvesnį kelią – pradeda kurtizanės ir išlaikytinės gyvenimą.

Naujos egzistencijos žavesys netrukus įtraukia į nesibaigiantį sukurį, Roksana keliauja per vyrų rankas ir širdis, kad ir toliau galėtų rengti prašmatnius vakarėlius, dėvėti prabangius drabužius ir išlaikytų sukauptą turtą.

Tačiau toks gyvenimas turi savo kainą...

„Roksana, arba Laimingoji kurtizanė“ – paprastai, su visomis smulkmenomis nupasakota realiai gyvenusios moters, madmuazelės Beleau, istorija, aštri ir negailestinga knyga apie iškreiptos moralės visuomenę, tuštybę, ambicijas ir žmogiškumą.

Danielis Defoe (1659–1731), gimęs Danieliu Foe, – anglų rašytojas, žurnalistas ir pamfletų kūrėjas, amžiną šlovę pelnęs romanu „Robinzonas Kruzas“, savo paskutiniuoju romanu „Roksana, arba Laimingoji kurtizanė“ sukėlė tikrą sumaištį. Šis romanas – didžiausias D. Defoe literatūrinis laimėjimas. Rašytojas ne tik sukūrė intriguojančią, amžniui nepavaldžią istoriją, bet ir kerinčią pasakotoją, „laimingąją kurtizanę“ Roksana – moterį, kuri gyvena tarp mūsų, nes jos portretas nepavaldus laikui.

ROMANAS APIE MOTERĮ, KURI NORĖJO VISKO

Jeigu jums patiko tokios knygos, kaip „Tuštybės mugė“, „Ponia Bovari“ ar „Ana Karenina“, jus taip pat pakrės šis laikui nepavaldus kūrinys.

OBUOLYS
nuo 2004

#obuolys.lt

ISBN 978-609-484-396-9

9 786094 843969

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, idomybės ir ištraukos nemokamai

KITI FORMATAI:

AUDIO
KNYGA

kleopatra.lt

Elektroninė
knyga